

Derde actualisatie Business case RegioTram

Datum: 2 juli 2012
Status: Definitief concept

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Actualisatie kosten.....	4
2.1	Investering infrastructuur.....	4
2.2	Verdeling opdrachtgever en opdrachtnemer.....	4
3	Actualisatie opbrengsten.....	5
3.1	Financial Engineering / Schatkistbankieren.....	5
3.2	Reizigersopbrengsten	5
3.3	Reclameopbrengsten.....	5
4	Actualisatie risico's	6
4.1	Pure risico's – verdeling opdrachtgever / opdrachtnemer	6
4.2	Ramingsonzekerheden.....	6
4.3	Algemene risico's	6
4.4	Overzicht risico's	7
5	Resultaten.....	8
5.1	Conclusie	8
5.2	Onzekerheden in de business case.....	8
	BIJLAGE 1 RESULTATEN – Business Case	11
	BIJLAGE 2 VERSCHILLENANALYSE – Business Case	12
	BIJLAGE 3 VERSCHILLENANALYSE – Investeringskostenraming	13

1 Inleiding

In maart 2012 is de business case voor de tweede keer geactualiseerd en is de herziene plafondprijs vastgesteld op € 452,5 mio. Hierover zijn gemeenteraad en Provinciale Staten geïnformeerd. Nu, voor de uitnodiging tot inschrijving, wordt de business case voor de derde keer geactualiseerd en wordt de definitieve plafondprijs vastgesteld. Gegeven de korte periode tussen de tweede en derde actualisatie is het aantal wijzigingen beperkt. Zoals in maart al aangegeven gaat het vooral om aanpassingen als gevolg van wijzigingen in de exacte verdeling van taken en verdeling van risico's tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en om een aantal aanpassingen van de investeringskostenraming. Daarnaast is in deze actualisatie van de business case nagegaan of er aanleiding is de andere bepalende elementen in de business case, de reizigersopbrengsten, de rentebaten en de WACC, aan te passen.

Bij het aanwijzen van de geselecteerde inschrijver, volgens de huidige planning op 30 oktober, zal de laatste actualisatie van de business case vóór het definitieve gunningsbesluit worden uitgevoerd. Dan is immers bekend wat de bieding van de geselecteerde inschrijver is. Hier wordt het financiële startpunt gecreëerd voor de samenwerking tussen de opdrachtgevers voor de ruim 25 jaren daarna.

2 Actualisatie kosten

2.1 Investering infrastructuur

In maart 2012 is de geactualiseerde investeringskostenraming aangepast en bedroeg circa € 296,9 mio (prijspeil 2010). Zoals toen aangegeven was de raming nog niet op alle punten aangepast. Inmiddels zijn door het projectbureau aanvullende/afroondende analyses en onderzoeken gedaan. Ook hebben de dialooggesprekken met de Gegadigden tot nieuwe inzichten geleid. Tot slot is gehoor gegeven aan het advies van PwC en zijn de aanvullende wijzigingen van de investeringskostenraming door DHV verwerkt tot één integrale investeringskostenraming.

De nieuwe investeringskostenraming neemt af met € 10,1 mio (prijspeil 2010) en bedraagt nu € 286,8 mio. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de wijzigingen ten opzichte van de tweede actualisatie van de business case (maart 2102).

2.2 Verdeling opdrachtgever en opdrachtnemer

De hiervoor genoemde afname van de investeringskostenraming bestaat uit een afname van de opdrachtnemerskosten met € 9,9 mio (prijspeil 2010) en een afname van opdrachtgeverskosten van € 0,2 mio (prijspeil 2010).

Behalve bovengenoemde wijzigingen in de investeringskostenraming, zijn er aanvullende besluiten genomen over de verdeling van taken (en bijbehorende kosten) tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en heeft een aantal correcties plaatsgevonden. Per saldo verschuift er € 0,7 mio (prijspeil 2010) van opdrachtgever naar opdrachtnemer.

3 Actualisatie opbrengsten

3.1 Financial Engineering / Schatkistbankieren

In de voorjaarsnota 2012 staat dat: “wordt voorgesteld om in 2013 verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit in te voeren voor gemeenten, provincies en waterschappen. Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist.” De rijksoverheid communiceert hierover op haar website: “Decentrale overheden krijgen op de deposito’s een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. De komende maanden zal dit besluit verder worden uitgewerkt, waarbij de benodigde aanpassing in wet- en regelgeving zo spoedig mogelijk ingang wordt gezet.”

Los van de onzekerheid over de daadwerkelijke implementatie van dit voornemen is vooralsnog niet duidelijk hoe zal worden omgegaan met tegoeden van gemeenschappelijke regelingen. Ook is niet duidelijk hoe zal worden omgegaan met reeds (langjarig) uitgezette middelen. Hiermee is het onzeker of dit voornemen effecten zal hebben op de rentebaten voor de RegioTram.

Vooralsnog gaat de business case uit van een beleggingsrendement van 3,5% over beschikbare middelen vanuit RSP en provincie en 2,5% over beschikbare middelen vanuit gemeente en Regio¹. Hier tegenover staat een inflatie van gemiddeld meer dan 2,2%. De reële rente bedraagt dus ongeveer 1,3% respectievelijk 0,3%.

Duidelijk is dat de rente op dit moment historisch laag is. Om redenen van voorzichtigheid zullen wij daarom het beleggingsrendement tot Ingebruiksteldingsdatum verlagen naar 50% van de vooralsnog gehanteerde reële rente, oftewel 0,65% respectievelijk 0,15% reëel (oftewel 2,85% respectievelijk 2,35% nominaal). De aangepaste aannames ten aanzien van het verwachte beleggingsrendement leiden tot een afname van de dekking met € 1,8 (NCW, 3,2% 1-1-2010).

3.2 Reizigersopbrengsten

In de vorige businesscase zijn de reizigersopbrengsten aangepast mede op basis van lagere opbrengsten per kilometer en de werkelijke tariefstijgingen van 2011 en 2012.

Op dit moment vindt een discussie plaats over bezuinigingen en mogelijke tariefsverhogingen voor 2013 voor het busvervoer. Deze aanpassingen zullen een effect hebben op de businesscase van de tram. Zo zal een tariefsverhoging een positief effect hebben op de business case, terwijl dat aan de andere kant wellicht zal leiden tot lagere groei van het aantal reizigers. Ook het aanpassen van het buslijnnet als gevolg van de bezuinigingen kan invloed hebben op de businesscase, zowel positief als negatief.

Momenteel vindt over de aanpassingen nog discussie plaats. Het definitieve besluit over de bezuinigen en tariefsverhoging staat gepland voor medio juli 2012. Pas op dat moment is zekerheid over te nemen maatregelen. De totale effecten van deze maatregelen zijn pas in 2013 zichtbaar en meetbaar. Op grond van het bovenstaande worden nu in de businesscase geen wijzigingen door gevoerd in de reizigersopbrengsten.

3.3 Reclameopbrengsten

Naar aanleiding van de dialooggesprekken heeft de stuurgroep besloten om reclame aan de buitenzijde van de tram toe te staan. Dit leidt tot circa € 170.000 (prijspeil 2010) aan opbrengsten per jaar. De opbrengsten komen ten gunste van de opdrachtnemer, wat vervolgens leidt tot een lagere bruto beschikbaarheidsvergoeding van in totaal € 3,0 mio (NCW, 3,2% 1-1-2010).

¹ Het verwacht beleggingsrendement over de bijdragen van Gemeente en Regio is lager omdat het hier al om 'platte' reeksen gaat. De beschikbare bijdragen worden daarom vrijwel gelijk besteed. Bij het bepalen van de platte reeks van de gemeente wordt al rekening gehouden met een rentevergoeding.

4 Actualisatie risico's

4.1 Pure risico's – verdeling opdrachtgever / opdrachtnemer

De eerder genoemde wijzigingen in de investeringskostenraming hebben ook effect op de reservering voor bouwrisico's. Deze reservering wordt namelijk deels berekend als opslag over de geraamde bouwkosten. Om misverstanden te voorkomen, de totale investeringskostenraming van € 286,8 mio is inclusief de aangepaste reservering voor pure risico's en de wijzigingen in bijlage 3 zijn ook inclusief deze opslagen.

In de tweede actualisatie van de business case is eveneens rekening gehouden met een aantal besparingen in de investeringskostenraming. Deze bedragen waren ook inclusief een risico-opslag (pure risico's). In de tweede actualisatie is ten onrechte de hele besparing opgenomen in de bouwkosten, terwijl de besparing bestaat uit lagere bouwkosten en een besparing op de risicoreservering. In deze derde actualisatie van de business case is dit gecorrigeerd. Dit betreft slechts een verschuiving van kosten. De totale risicoreservering voor opdrachtnemer en opdrachtgever neemt iets af en de bouwkosten iets toe.

De uitgangspunten ten aanzien van de pure risico's en de verdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer blijven ongewijzigd.

De totale opslag voor pure risico's neemt af met € 1,9 mio en bedraagt nu € 29,3 mio (NCW 3,2% 1-1-2010). Deze komt voor 50% voor rekening van opdrachtgever en voor 50% voor opdrachtnemer.

4.2 Ramingsonzekerheden

De omvang van de reservering voor ramingsonzekerheden is ten opzichte van de tweede actualisatie beperkt gewijzigd. Dit komt enerzijds doordat deze wordt berekend als percentage over de investeringskostenraming (die ook is gewijzigd) en anderzijds doordat de opslag voor ramingsonzekerheden alleen wordt berekend over de toekomstige kosten. De berekende opslag over de opdrachtgeverskosten in 2011 is komen te vervallen.

De uitgangspunten ten aanzien van de ramingsonzekerheden en de verdeling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer blijven ongewijzigd.

De totale opslag voor ramingsonzekerheden in de business case neemt af met € 1,6 mio naar € 17,4 mio waarvan € 3,7 mio voor opdrachtgever en € 13,8 mio voor opdrachtnemer (alle bedragen NCW 3,2% 1-1-2010).

4.3 Algemene risico's

De algemene risico's worden in de business case gewaardeerd door de verwachte beschikbaarheidsvergoeding te berekenen met een voor risico's aangepaste marktconforme disconteringsvoet. Deze is het equivalent van de gemiddelde gewogen vermogenskostenvoet (WACC), zoals bieders die naar verwachting zullen hanteren. De WACC bestaat uit een risicovrij deel en een risico opslag en is in de tweede actualisatie vastgesteld op 7,7%.

Het risicovrije deel is berekend op basis van de 2- en 15-jaars Interest Swap Rate (IRS) van 1,503% en 2,790%. Inmiddels is de rente gedaald tot respectievelijk 0,409% en 2,037%. Op basis hiervan kan de WACC worden verlaagd.

Bij de risico-opslag in de WACC is echter een tegenovergesteld effect aan de orde. Banken lijken steeds minder bereid om voor lange termijn leningen te verstrekken. Hoewel recente transacties nog geen grote stijging van de risico-opslag laten zien, blijkt deze wel steeds meer onder druk te staan.

De lage rentestand is een aanleiding om de WACC naar beneden bij te stellen. De aanhoudende onrust op de financiële markten en de mogelijke stijging van risico-opslagen geven juist het tegenovergestelde signaal. Overall geldt echter dat de door het projectbureau gehanteerde WACC van 7,7% nog steeds

goed vergelijkbaar is met de WACC's (inclusief de kosten van reguliere financial close garantie, uitvoeringsgarantie en overdrachtsgarantie) uit recente transacties van andere DBFM(O) contracten. In de dialooggesprekken met Gegadigden is dit beeld bevestigd. Het projectbureau ziet daarom geen aanleiding om de WACC van 7,7% bij te stellen.

4.4 Overzicht risico's

De actualisatie van de risico's leidt op een aantal punten tot een aangepaste waardering hiervan. In onderstaande tabel is een overzicht van de risicowaardering en -verdeling weergegeven.

		Actualisatie maart 2012 mio (NCW 3,2% 1-1- 2010)	Actualisatie juni 2012 mio (NCW 3,2% 1-1- 2010)
Opdrachtgever:			
	Pure risico's opdrachtgever	15,6	14,6
	Ramingonzekerheden opdrachtgever	4,6	3,7
	Risico's financiële markten	13,5	13,5
Opdrachtnemer (onderdeel van de Bruto Beschikbaarheidsvergoeding):			
	Pure risico's opdrachtnemer	15,6	14,6
	Ramingonzekerheden opdrachtnemer	14,3	13,8
	Algemene risico's opdrachtnemer ²	38,9	36,8
	Risico opslag schade	0,9	0,9

Tabel 1. Overzicht risicowaardering en verdeling

² De waarde van de algemene risico's wordt bepaald door het verschil in BBV bij een genormaliseerde WACC van 5,3% en een risicovrije WACC van 3,2%. De waarde van de algemene risico's wijzigt doordat de omvang van de BBV wijzigt (door de aangepaste investeringskostenraming).

5 Resultaten

5.1 Conclusie

De aanpassingen in de investeringskostenraming werken door in de opslag voor ramingsonzekerheden, de pure risico's, de financieringslasten, de BTW en de herfinancieringsbaten. Het totale effect van de aanpassingen in de investeringskostenraming en de reclameopbrengsten, bestaat daarom uit een afname van de kosten voor opdrachtgever van € 1,7 mio en een afname van de kosten voor opdrachtnemer van € 16,2 mio.³ In totaal verbetert de business case met € 17,8 mio.

De aangepaste aannames ten aanzien van het verwachte beleggingsrendement leiden daarentegen tot een afname van de dekking met € 1,8 mio.

Per saldo verbetert de business case daardoor met € 16,1 mio (NCW, 3,2% 1-1-2010) en komt hiermee op € 8,3 mio positief (alle bedragen NCW, 3,2% 1-1-2010).

5.2 Onzekerheden in de business case

Bij de berekening van de business case zijn veel onzekerheden en risico's gewaardeerd en beprijsd. Net als in voorgaande versies van de business case resteert er ook een aantal risico's en onzekerheden dat niet op deze manier kan worden gewaardeerd:

1. Tot het einde van de aanbesteding zijn er onzekerheden ten aanzien van financieringscondities, markteffecten en de meerwaarde van de gekozen aanbestedings- en contracteringsvorm. Deze risico's beheersen we door de toepassing van een plafondprijs, oftewel een maximumprijs die de aanbesteder bereid is aan de opdrachtnemer te betalen.
2. Ook na gunning zullen er voor opdrachtgever risico's resteren ten aanzien van indexering, reizigersopbrengsten, herfinanciering en uiteraard de overige restrisico's van de opdrachtgevers. Deze risico's zijn meegenomen bij de bepaling van het weerstandsvermogen van provincie en gemeente.

Dit betekent dat de resultaten van de geactualiseerde business case weliswaar de beste inschattingen op dit moment zijn, maar tegelijk zijn omgeven met een bepaalde onzekerheid. En dus dat er sprake is van een bandbreedte van uitkomsten. Daar geven we hierna een nadere toelichting op.

5.2.1 WACC

In het basisscenario wordt uitgegaan van een WACC van 7,7%. In onderstaande tabel is het saldo van de business case weergegeven bij een WACC aan de onderkant en bovenkant van de verwachte bandbreedte⁴

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
WACC 6,1%	+31,6	+23,3

³ Dit betreft het saldo van een afname van kosten van € 2,97 mio (NCW 3,2% 1-1-2010) en een afname van de dekking met € 1,20,7 mio (NCW 3,2% 1-1-2010)

⁴ Behalve de WACC passen we ook de herfinancieringsvoorwaarden aan. Bij een WACC van 8,3% vindt herfinanciering plaats tegen 7,9% en bij een WACC van 6,1% is dit 5,8%. In het laatste geval is baat uit herfinanciering klein omdat we verwachten dat de voorwaarden niet gunstiger zullen zijn dan die van voor de financiële crisis.

WACC 7,7% (basisscenario)	+8,3	
WACC 8,3%	-5,0	-13,3

Tabel 2. Overzicht effecten onzekerheden WACC

5.2.2 Reizigersopbrengsten

De reizigersopbrengsten zijn een aanzienlijk deel van de dekking van het project. Op dit moment wordt in de business case geen rekening gehouden met groei van het aantal reizigers. Verwachting is dat het door zde tram geboden comfort leidt tot een groei in reizigers, de zogenaamde trambonus. In onderstaande tabel is het effect van toe- of afname van reizigersopbrengsten op de business case weergegeven.

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
Reizigersopbrengsten -10%	-16,3	-24,6
Reizigersopbrengsten (basisscenario)	+8,3	
Reizigersopbrengsten +10%	+32,8	+24,6

Tabel 3. Overzicht effecten onzekerheden reizigersopbrengsten

5.2.3 Rente

Bij de berekening van de platgeslagen dekking wordt rekening gehouden met een lange termijn beleggingsrendement van 3,5% voor de bijdragen van de Provincie Groningen en RSP. En een rente van 2,5% voor de door het projectbureau ontvangen bijdragen van de Gemeente Groningen en de regio.⁵ Dit beleggingsrendement moet gerealiseerd worden door het projectbureau RegioTram, waarbij mogelijk gebruik kan worden gemaakt van de faciliteiten van de Provincie. In onderstaande tabel is het effect op de business case weergegeven wanneer de rente ten aanzien van de dekking daalt of stijgt.

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
Rente over dekking -1%	+3,0	-5,2
Rente over dekking (basisscenario)	+8,3	
Rente over dekking +1%	+ 14,2	+6,0

Tabel 4. Overzicht effecten onzekerheden rente

5.2.4 Indexering exploitatiekosten en -opbrengsten

In onderstaande tabel is het effect weergegeven wanneer de lange termijn indexering afwijkt van de verwachting zoals deze is opgenomen in de business case. In de business case wordt de indexering van opbrengsten (op de lange termijn) gelijk verondersteld aan de indexering van de kosten.

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
Indexering exploitatie -0,3%	+3,3	-5,0
Indexering exploitatie basisscenario	+8,3	

⁵ Van de Regio Groningen- Assen en de gemeente Groningen gaat het om 'platte reeksen'. De rente heeft slechts betrekking op de periode tussen ontvangst bij het projectbureau en betaling aan het consortium.

Indexering exploitatie +0,3%	+13,5	+5,2
------------------------------	-------	------

Tabel 5. Overzicht effecten onzekerheden indexering exploitatie

In de business case wordt uitgegaan van conservatieve aannames ten aanzien van de tariefsontwikkeling. Onderstaande tabel geeft aan wat de gevolgen zijn voor de business case wanneer de tariefsontwikkeling van de afgelopen 10 jaar (3,5%) de hele exploitatieperiode doorzet, terwijl de indexering van exploitatiekosten gelijk blijft.

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
Reizigersopbrengsten (basisscenario)	+8,3	
Reizigersopbrengsten (3,5%)	+79,1	+70,8

Tabel 6. Overzicht effect tariefsontwikkeling 3,5%

5.2.5 Markteffecten

In de ramingen is geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat de prijzen bij aanbestedingen onder de verwachte ramingen liggen. Het gaat hierbij dus om de "honger" van de markt en dus niet de meerwaarde van deze contracterings- en aanbestedingsvorm (ten opzichte van een meer traditionele contractering) van 3%.

	Saldo business case (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)	Vershil (€ mio NCW, 3,2% 1-1- 2010)
Geen markteffect (basisscenario)	+8,3	
Markteffect 5%	+31,9	+23,7
Markteffect 10%	+55,6	+47,4

Tabel 7. Overzicht gevoeligheden markteffect

BIJLAGE 1 RESULTATEN – Business Case

	x 1.000 € 3,2% NCW 1-1-2010
Vorbereidingskosten	40.711
Vastgoedkosten	15.883
Overige bijkomende kosten	12.710
Risico's bouw	14.642
Ramingsonzekerheden	3.670
BTW	2.351
Contractbeheer exploitatie	5.529
Risico's financiële markten	13.502
Piekbetaling	106.486
Bruto beschikbaarheidsvergoeding (bieding)	345.104
Meerwaarde	-13.548
Restwaarde na afloop DBFMO-contract	-15.750
totale uitgaven	531.290
"Platgeslagen" dekking 1,8 %	311.573
Reizigersopbrengsten tram	186.355
Extra reizigersopbrengsten bus	25.316
Eenmalige opbrengst "nieuw voor oud"	3.183
Baten uit herfinancieringsvoordeel	13.129
totale dekking	539.555
Saldo	8.262

BIJLAGE 2 VERSCHILLENANALYSE – Business Case

BUSINESS CASE	Juli 2010	Juni 2011	Maart 2012	Juli 2012	Verschillenanalyse
	(x mio €, 3,2%, NCW 1-1-2010)				
Vorbereidingskosten opdrachtgever	39.3	39.5	39.6	40.7	De timing van de voorbereidingskosten is beperkt aangepast. En wijziging door aangepaste investeringskostenraming.
Vastgoedkosten opdrachtgever	16.6	19.8	15.7	15.9	Beperkte wijziging door aangepaste investeringskostenraming.
Overige bijkomende kosten opdrachtgever	11.3	8.0	14.5	12.7	Beperkte wijziging door aangepaste investeringskostenraming.
Pure risico's bouw opdrachtgever	7.7	7.7	15.6	14.6	Beperkte wijziging door aangepaste investeringskostenraming. En verschuiving besparingen uit tweede actualisatie business case (bouwkosten naar risico's) zie H4.1
Normale ramingsonzekerheden opdrachtgever	5.5	4.6	4.7	3.7	Beperkte wijziging door aangepaste investeringskostenraming. En vervallen opslag over 2011.
BTW	6.8	6.8	2.8	2.4	Aangesloten bij BTW raming in investeringskostenraming i.p.v. aparte berekening van BTW in business case.
Contractbeheerkosten exploitatie	nntb	nntb	5.5	5.5	--
Risico's financiële markten	-	-	13.5	13.5	--
Piekbetaling	133.8	131.7	106.5	106.5	--
Bruto Beschikbaarheidsvergoeding	354.3	352.5	361.8	345.1	Wijziging door aangepaste investeringskostenraming en opbrengsten uit reclame
Meerwaarde	-14.6	-14.5	-14.0	-13.5	Percentage over de verwachte BBV. Wijzigt daarom ook door aangepaste investeringskostenraming en opbrengsten uit reclame.
Restwaarde na afloop DBFMO-contract	0	-13.6	-15.8	-15.8	--
Totale uitgaven	560.7	542.4	550.4	531,3	
"Platgeslagen" dekking	313.8	313.8	313.2	311.6	Afname door aangepaste verwachting rente en zeer beperkte toename door wijziging in BBV.
Reizigersopbrengsten tram	188.3	173.9	186.4	186.4	--
Extra reizigersopbrengsten bus	27.1	24.1	25.3	25.3	--
Eenmalige opbrengst "nieuw voor oud"	3.6	3.6	3.7	3.2	In de investeringskostenraming is ook de verwachte dekking voor 'nieuw voor oud' opgenomen. Deze wordt in de actualisatie van de raming € 533.000 lager vastgesteld. Deze post is in de business case apart opgenomen en wordt hier verwerkt.
Baten uit herfinancieringsvoordeel	10.5	17.5	14.0	13.1	Hangt samen met de omvang van de bruto beschikbaarheidsvergoeding. Wijzigt daardoor ook door aangepaste investeringskostenraming.
Totale inkomsten	543.3	532.9	542.5	539.5	
Saldo business case	- 17.5	-9.4	-7.8	8.3	

BIJLAGE 3 VERSCHILLENANALYSE – Investeringskostenraming

Investeringskostenraming maart	€	296.894.614
Wijzigingen	-/- €	10.081.970
Nieuwe investeringskostenraming	€	286.812.644

Omschrijving	Bedrag €	Toelichting
EMC, SRON	600.000	Er was al 0,4 mln. gereserveerd voor de verhuizing van SRON. In afwachting van de uitkomsten van het laatste onderzoek gaan we uit van mogelijk meer benodigd budget. Toevoeging risicoreservering d.m.v. kans maal gevolg (1,0 mio * 60%).
EMC, UMCG	360.000	Bij het UMCG kan het zijn dat specifieke, gevoelige apparatuur hinder ondervindt van de verstoring van het magneetveld dat optreedt door het rijden met de tram over de Oostersingel. Naast maatregelen bij de bron (risico opdrachtnemer), kan het ook zijn bestaande apparatuur te verhuizen binnen het UMCG. Ter dekking van deze verhuiskosten wordt een risico reservering opgevoerd van (0,6 mio * 60%).
Hoofdstation	-/-1.761.841	Minder kosten door kopkieren (met beide haltes tegenover elkaar) bij NS hoofdstation en omleiden fietspad. En minder kosten door het niet uitvoeren van verhoogd tram tracé nabij hoofdstation.
Geluidsisolerende maatregelen	-/- 1.000.000	Uit akoestisch onderzoek voor het bestemmingsplan van tracédelen 3 en 4 blijkt dat er minder woningen geïsoleerd hoeven te worden. Verder blijkt dat de geluidstoename bij een aantal woningen dusdanig gering is dat geen isolerende maatregelen noodzakelijk zijn om aan de wettelijke eisen te voldoen (wettelijk binnenniveau van 43 dB geldt).
Woonboten Oosterhamrikkade	-/- 600.000	Het verplaatsen en kopen van woonboten komt te vervallen
Glaudé	-/- 250.000	Opbrengst door verkoop grond (A-locatie). 1.000 m2 à € 250,00 /m2
Onderstations	25.000	Extra te verwerven locatie voor onderstation (A-locatie). 100 m2 à € 250,00 /m2
Vermindering van kosten voor reeds uitgevoerde renovatie-werkzaamheden van de Herestraat	-/- 108.000	Juni 2010 zijn er afspraken gemaakt over 'nieuw voor oud' m.b.t. de riolering op een aantal plekken ter plaatse van het tracé. Omdat nu een deel van dit werk reeds is uitgevoerd of verval vanwege de aangepaste scope is deze post verlaagd.
Vermindering van kosten voor reeds uitgevoerde renovatie-werkzaamheden van de Hereplein	-/- 50.000	Juni 2010 zijn er afspraken gemaakt over 'nieuw voor oud' m.b.t. de riolering op een aantal plekken ter plaatse van het tracé. Omdat nu een deel van dit werk reeds is uitgevoerd of verval vanwege de aangepaste scope is deze post verlaagd.
Vermindering van kosten voor reeds uitgevoerde renovatie-werkzaamheden van de Maagdenbrug	-/- 200.000	Juni 2010 zijn er afspraken gemaakt over 'nieuw voor oud' m.b.t. de riolering op een aantal plekken ter plaatse van het tracé. Omdat nu een deel van dit werk reeds is uitgevoerd of verval vanwege de aangepaste scope is deze post verlaagd.

Bijdrage "nieuw voor oud"	533.000	In de investeringskostenraming zijn zowel de kosten voor 'nieuw voor oud' opgenomen, als de dekking van de gemeente die hier tegenover staat opgenomen. De afname van de kosten bestaat uit 3 de hierboven genoemde bedragen, plus een besparing van € 175.000 die verwerkt is in de overige besparingen. Dit positieve bedrag van € 533.000 betreft de afname van de dekking. De afname van de kosten en de afname van de dekking vallen in raming dus tegen elkaar weg.
Steentilkade / oostersingeldwarsstraat (obj. 103)	-/- 153.924	Vervalt
Herinrichting boterdiep tussen kolendrift en turfsingel (obj 105)	-/- 555.015	Hiervoor was te veel oppervlak gerekend. Aangepast van 5000 m2 naar 2500 m2.
Oosterhamrikkade compenseren parkeerplaatsen (obj 107)	-/- 296.008	Vervalt
Afname geluidsmaatregelen Noorderstation en oplossing woonboten Schuitendiep.	300.000	Verwachte besparing gaat niet door.
Herinrichting singelweg / oosterhamrikkade nz (obj. 106)	-/- 266.407	Vervalt
Wissels	-/- 2.324.605	N.a.v. de consultatiefase zijn de eisen voor . de wissels aangepast. Een deel van de automatische wissels is vervangen door handmatige wissels. Het gaat hierbij om wissels die alleen worden gebruikt bij calamiteiten, onderhoud en storingen of zich op het opstelrein bevinden.
Bouwleges	-/- 1.800.000	De totaal te betalen (bouw)leges waren gebaseerd op de veronderstelling dat realisatie van de gehele trambaan/tramsysteem vergunningplichtig zou zijn. Inmiddels is de wetgeving Bor (Besluit Omgevingsrecht) aangepast per 1 januari 2012 en is de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) gewijzigd waardoor een groot deel van de werkzaamheden vergunningvrij zijn. Alleen bouwwerken (o.a. Remise, onderstations, kunstwerken e.d.) zijn nog vergunningsplichtig.
Vastgoed	132.584	Project RegioTram heeft een aantal woonboten & ligplaatsen in de Turfsingel aangekocht. Voor realisatie van de Regiotram zijn deze ligplaatsen niet meer nodig. De gemeente is bereid om deze woonboten met ligplaatsen voor de marktwaarde over te nemen. Uit taxatie blijkt dat de marktwaarde met 10% is afgenomen en één van de woonboten is gezonken. Deze boot vertegenwoordigd nog slechts een geringe verkoopwaarde.
Singeldam in plaats van een Singelbrug	-/- 518.856	Vermindering van bouwkosten door het aanbrengen van een dam in plaats van een vaste brug.
Dakensubstraat vervangen door teelaarde in alle objecten	-/- 534.207	Vermindering van kosten door dakensubstraat te vervangen door kwalitatief hoogwaardige teelaarde.
Bodem	2.000.000	De besparing van € 10,6 mio is aangepast naar € 8,6 mio
Kabels en leidingen	1.000.000	De besparing van € 3,1 mio is aangepast naar € 2,1 mio

Kabels en leidingen	-/- 5.000.000	De gemeente Groningen heeft met Enexis een overeenkomst afgesloten waarin de kosten voor het verleggen van hun kabels & leidingen is vastgelegd. Het gaat hierbij om een 50-50% wat inhoudt dat het projectbureau 50% van de verleggingskosten dient te vergoeden en dat Enexis zelf de overige 50% betaald. In de investeringsraming is uitgegaan van een vergoeding van 100% door het projectbureau. De gemeente Groningen maakt ook afspraken met het Waterbedrijf Groningen. Deze afspraken voorzien in aansluiting bij het landelijke afschrijvingsregime. Dit afschrijvingsregime behelst dat een kabel of leiding na 16 jaar is afgeschreven en dat het betreffende netwerkbedrijf dan zelf staat voor de verleggingskosten.
Tennet	112.500	Correctie i.v.m. dubbeltelling
BTW	-/- 250.000	In de vorige ramingen is uitgegaan van een percentage (5% niet-terugvorderbaar) van de totale BTW. In de laatste actualisatie is deze kostenpost berekend o.b.v. het werkelijk niet-terugvorderbare deel en (BTW-gerelateerde) rentekosten. Voor het overgrote deel wordt de niet-terugvorderbare BTW veroorzaakt door geluidsisolerende maatregelen aan woningen. Het renteverlies wordt opgelopen door de tijd die er zit tussen het moment van betaling van BTW en teruggaaf daarvan. Voorzichtigheidshalve al uitgegaan van 21% BTW en een periode van driekwart jaar tussen betaling en teruggaaf.
OV- omleidingen	-/- 750.000	De investeringsraming gaat uit van OV omleidingen gedurende 3 jaren volgens een worst case, waarbij in het centrum en bij het UMCG slechts één halte wordt aangedaan en de Opdrachtgever de vervoerder moet compenseren voor gemiste reizigersopbrengsten. De verwachting is dat de daadwerkelijke bouwtijd 2,5 jaar zal zijn, waardoor er ook slechts 2,5 jaar OV omleidingen zijn.
Ontwerpvergoeding	1.000.000	I.v.m. de intensieve aanbestedingsprocedure voor project RegioTram ontvangen de consortia een vergoeding hun inbreng in de optimalisaties die zijn doorgevoerd. Deze vergoeding is vastgesteld op € 1,5 miljoen. Tegelijkertijd wordt de ontwerpkostenvergoeding verlaagd van maximaal € 2 miljoen naar maximaal €1,5 miljoen. De totale vergoeding aan de verliezer bedraagt dan € 3 miljoen (i.p.v. € 2 miljoen).
Algemeen	273.809	Door de nieuwe structuur van de raming en de aangepaste verdeling opdrachtnemer / opdrachtgever ontstaat een verschil in de opslagen over de directe kosten.
Totaal	-/- 10.081.970	